

Program proti šikanování

Program proti šikanování byl vypracován v souladu s Metodickým pokynem ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení č. j. 24 246/2008-6 a je součástí Minimálního preventivního programu školy.

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky, tak i slovní. Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace (tzv. kyberšikana): útoky prostřednictvím e-mailů, sms zpráv, prezentace urážlivého materiálu na internetových stránkách apod.

Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků.

Projevy šikanování:

- verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií)
- fyzická šikana, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti)
- smíšená šikana, kombinace verbální a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.)

Prevence šikanování

- ředitel školy:
  - a) odpovídá za systémové aktivity školy v oblasti prevence šikanování a násilí
  - b) zajišťuje vzdělávání pracovníků (pedagogických i nepedagogických) v akreditovaných kurzech k problematice šikanování
  - c) zajišťuje v souladu s pracovním řádem dohled pedagogických pracovníků nad žáky zejména ve škole před vyučováním, o přestávkách mezi vyučovacími hodinami. Především v prostorách, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet.
  - d) zajistí, aby žáci i pedagogičtí pracovníci byli seznámeni s negativními důsledky šikanování, a to jak pro jeho oběti a pachatele, tak i pro celý třídní (školní) kolektiv. Za zvlášť nebezpečnou je třeba považovat tendenci podceňovat počáteční projevy šikanování.
  - e) zajistí doplňování školní knihovny o literaturu z oblasti problematiky násilného
- školní metodik prevence:
  - a) na seznamovacím pobytu pro žáky I. ročníku poskytuje základní informace v oblasti prevence sociálně patologických jevů. Žáci jsou si vědomi, že se v případě výskytu rizikového chování mohou s důvěrou obrátit na metodika prevence, výchovnou poradkyni školy, třídního učitele či jiného pedagogického pracovníka
  - b) zodpovídá za realizaci Krizového plánu v případě výskytu šikany a spolupracuje se žáky, s třídními učiteli, výchovnou poradkyní, vedením školy a dalšími pedagogickými pracovníky
  - c) spolupracuje se zákonnými zástupci žáků (případně pověří třídního učitele nebo výchovnou poradkyni)

- d) účastní se odborných seminářů s tematikou šikany, sleduje odbornou literaturu v této oblasti
  - e) poskytuje pedagogickým pracovníkům základní informace k prevenci a řešení tohoto specifického problému
- třídní učitel (ve vztahu k primární prevenci):
    - a) spolupracuje se školním metodikem prevence na zachycení varovných signálů, podílí se na realizaci Minimálního preventivního programu, Krizového plánu a na pedagogické diagnostice vztahů ve třídě
    - b) motivuje k vytvoření vnitřních pravidel třídy, která jsou v souladu se školním řádem, a dbá na jejich důsledné dodržování (vytváření otevřené bezpečné atmosféry a pozitivního klimatu ve třídě); podporuje rozvoj pozitivních vazeb mezi žáky třídy
    - c) zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru a je garantem spolupráce školy se zákonnými zástupci žáků třídy
    - d) získává a udržuje si přehled o osobnostních zvláštностech žáků třídy a o jejich rodinném zázemí
  - každý učitel:
    - a) podporuje při hodinách i mimo výuku solidaritu, toleranci, vědomí sounáležitosti, spolupráci mezi žáky a rozvíjí jejich vzájemný respekt a jednání v souladu s právními normami s důrazem na právní odpovědnost jedince
    - b) posiluje a vytváří podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy
    - c) důsledně a systematicky vede žáky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech respektujících identitu a individualitu žáka
  - učitelé občanské nauky a práva:
    - a) seznamují žáky se šikanou jako tématem ve výuce, diskutují se žáky
    - b) upozorňují žáky na právní důsledky šikany - šikanování žáků může naplňovat skutkovou podstatu trestných činů (vydírání, omezování osobní svobody, útisku, ublížení na zdraví, poškozování cizí věci apod.)

Krizový plán

Cílem Krizového plánu školy je eliminace a minimalizace škody v případě, že k šikanování ve školním prostředí dojde. Stanoví kompetence jednotlivých osob, specifický postup a způsob řešení. Obsahuje 4 části:

1. Postupy řešení šikanování (počáteční stádia šikany a pokročilá šikana s neobvyklou formou)
2. Výchovná aj. opatření
3. Spolupráce se specializovanými institucemi (řešení případů pokročilé a nestandardní šikany, např. výbuchu skupinového násilí vůči oběti)
4. Spolupráce s rodiči

1. Postupy řešení šikanování - počáteční stádia

- **Vyšetřování** – zajišťují: školní metodik prevence ve spolupráci s třídním učitelem, výchovnou poradkyní (o zahájení vyšetřování neprodleně informují vedení školy)
  - a) Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi

- b) Nalezení vhodných svědků
  - c) Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů)
- **Zajištění ochrany obětem**
  - **Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi**
  - **Potrestání agresorů (výchovná aj. opatření)**

Postupy řešení šikanování - pokročilá šikana s neobvyklou formou

V případě skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování, bude dodržen následující postup:

- **Bezprostřední záchrana oběti**
- **Přivolání dalších pedagogických pracovníků, aby zabránili pokračování násilí, zajistili agresory a odvedli oběť do bezpečí**
- **Pokračující pomoc a podpora oběti**
- **Nahlášení policii a zahájení vlastního vyšetřování (domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování; zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi)**
- **Potrestání agresorů (výchovná opatření)**

2. Výchovná opatření

- **Dále pracovat s agresorem** (jeho náhled na vlastní chování, motivy, rodinné prostředí). V případě počátečního stádia šikany zajišťuje školní metodik prevence ve spolupráci s třídním učitelem a výchovnou poradkyní školy, v případě pokročilé šikany zprostředkuje školní metodik spolupráci se specializovanými institucemi (viz 3. část Krizového plánu).
- **Potrestání agresorů** je v kompetenci výchovné komise školy (jejími členy jsou: ředitel školy, zástupce ředitele, školní metodik prevence, výchovná poradkyně a třídní učitel).

Běžná opatření (u počátečního stádia šikany):

- napomenutí třídního učitele
- důtka třídního učitele
- důtka ředitele
- podmíněné vyloučení
- vyloučení ze studia
- snížení známky z chování
- převedení do jiné třídy

V mimořádných případech (pokročilá stádia šikany):

- ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP
- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou

3. Spolupráce školy se specializovanými institucemi

Součinnost se specializovanými institucemi je žádoucí v případě počátečního stádia šikany, pokud to vyžaduje neuspokojivý psychický stav oběti, tj. nestačí pomoc školního metodika, třídního učitele či jiného pedagogického pracovníka, ke kterému oběť pociťuje důvěru a ochotně s ním spolupracuje.

Při řešení případů pokročilé a nestandardní šikany je spolupráce s kompetentními institucemi nezbytná.

Tuto spolupráci zajišťují: školní metodik prevence, výchovná poradkyně, třídní učitel, vedení školy.

Seznam institucí:

- Pedagogicko-psychologická poradna v Ústí nad Labem
- Středisko výchovné péče (SVP) v Ústí nad Labem (ambulantní péče), případně SVP v Děčíně (pobytové oddělení)
- další odborníci: klinický psycholog, psychoterapeut, psychiatr
- Magistrát města Ústí nad Labem – odbor sociálně právní ochrany dětí (kurátor pro děti a mládež)
- Policie ČR

4. Spolupráce s rodiči

- S Krizovým plánem jsou vždy na začátku školního roku prokazatelně seznámeni zákonní zástupci žáka – zajišťují třídní učitelé žáků prvního ročníku.
- Pokud rodiče informují školu o podezření na šikanování, je odborné vyšetření záležitosti v kompetenci školního metodika prevence ve spolupráci s třídním učitelem, výchovnou poradkyní a vedením školy.
- Při nápravě šikany jsou informováni zákonní zástupci žáků (obětí a agresorů) a vyzváni ke spolupráci.
- Při jednání s rodiči dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a zejména na **zachování důvěrnosti informací**.

V Ústí nad Labem dne 27. 3. 2009

Vypracovala: Mgr. Šárka Krejčíková – školní metodik prevence

Kontrola: Mgr. Václava Drahošová – výchovná poradkyně

Schválil: Ing. Roman Jireš – ředitel školy